

MØTREFERAT

Emne	Samarbeid mot svart økonomi
Møtedato og tid	Tirsdag 22. september 2020,, 09:45–11:30
Sted	Skype
Tilstede	Marta Johanne Gjengedal, Skatteetaten Erik Nilsen, Skatteetaten Siri Westgård, KS, Skype Trude Tinnlund, LO Steinar Krogstad, LO/Fellesforbundet Ellen Mulstad, NHO, Skype Jørgen Leegaard, NHO/BNL Liz Helgesen, Unio Goran Scekcic, YS
Forfall	
Møteleder	Marta Johanne Gjengedal
Referent	Jon Arild Ruud / Karl Børre Reite

Erik Nilsen, Skatteetaten og Liz Helgesen, Unio ble ønsket velkommen som nye medlemmer i styringsgruppen.

1. Oppsummering og evaluering av frokostmøtet

Møtet ble oppfattet som positivt, både form og tema. Å arrangere møtet i tilknytning til møtet i SMSØ oppfattes som en god ide. Det er et ønske om at også framtidige møter strømmes.

Møtet kan ses i opptak her: <https://skatteetat.aventia.no/no/archive/14>

Vedtak: Arbeidsgruppen Kunnskap og debatt (tidligere Samfunnsdebatten) får i oppdrag å komme med forslag om tema og gjennomføring av framtidige møter. Sekretariatet kommer tilbake med en kort evaluering når strømmetall mv er tilgjengelige.

2. Revidert a-krimstrategi

Den enkelte part i SMSØ redegjorde for sine innspill til revidert a-krimstrategi:

Skatteetaten

Skatteetaten ønsker følgende dreining av strategiens hovedområder:

- Et utvidet perspektiv på innholdet i forebygging
 - Digitalisering for økt etterlevelse løftes inn i området
 - Seriositetsinformasjon løftes gjennom nasjonal tilgjengeliggjøring (implementere/gjennomføre de ulike delene av rammeverket), hvor innkjøp vil være en viktig del
- Bedre balanse mellom forebygging og bekjempelse (den mer alvorlige kriminaliteten)
 - Bedre balanse mellom indirekte og direkte virkemidler mot de kriminelle selv
- Målrettet informasjon mot utenlandske aktører – må inneholde dimensjonene «settes i stand til»

MØTEREFERAT

- Fra å kjenne sine rettigheter og plikter til å settes i stand til å ivareta sine rettigheter og plikter (påvirke trygghet, evne og vilje)
- Behovet for mer kunnskapsbasert innsats mot de ulike målgrupper av utenlandske arbeidstakere og arbeidsgivere.
- Fortsatt trykk på registerkvalitet og ID-forvaltning
 - Koble a-krim strategien til KoID visjonen
- Viktig at det ses på helheten ved utvikling av kunnskap
 - Komplekse problemer krever økt kunnskap – kontinuerlig for effektiv innretning av innsats
 - Bedre rammebetingelser, læring og anvendelse av kunnskap
 - Fra produksjonsstyring til kunnskapsstyring, forskning og styring
- Kompetanse inn i strategien
 - Dette er i dag ikke en del av strategien, men viktig for å evne å gjøre noe med problemet som skal løses
 - En mulighet er at området Kunnskap fremover heter Kunnskap og Kompetanse og inneholder et tiltak vedr kompetanse

LO

LO har gitt grundig innspill til strategien. I tillegg til og verne om finansieringen av velferdsstaten vektlegger vi naturlig nok ivaretagelsen av kriminalitetens ofre, nemlig arbeidsfolk. De som underbetales, har kummerlige boforhold, som har helsefarlig arbeid og som generelt er i en sårbar posisjon.

Innspillene er organisert i 6 hovedoverskrifter hvorav regelendringer er gjennomgående:

1. Styrke de ansattes rettigheter
2. Du får ikke et seriøst arbeidsliv uten sterke fagforeninger
3. Ansvarliggjør innkjøperne, det offentlige må gå foran med et godt eksempel
4. Vi må ha åpenhet og innsyn
5. Arbeidstilsynet må styrkes
6. Politiet må sterkere på banen

Uten å gå inn i alle innspillene kan følgende hovedsaker nevnes:

- Lønnstyveri må inn i straffeloven. At arbeidstakere kan få bøter og fengsel inntil 6 år for å stjele fra sin arbeidsgiver, mens arbeidsgivere som stjeler fra sine ansatte ikke gir noen reaksjon må det gjøres noe med.
- Vi trenger en offentlig utredning av konkurslovgivningen. Det dekker et stort spekter fra primitive former for lønnstyveri til avanserte modeller for fagforeningsknusing, og vi har mange grove eksempler som tilsier en offentlig utredning; Lime – saken er et eksempel hvor det nå har blitt avslørt at bakmannen, mens han var i retten og ble dømt, greide og

MØTEREFERAT

bygge opp tilsvarende kjede i de samme lokalene. Fagarbeideren som gikk konkurs før jul med mistanke om menneskehandel hvor en av bakmennene var fradømt næringsvirksomhet på livstid er et annet. Norse Production er et eksempel på hvordan konkurs benyttes for og kvitte seg med organiserte ansatte og tariffavtalen. Eksemplene er mange.

- Informasjon om det organiserte arbeidslivet i skolen, i lederutdanningene og på arbeidsplassene.
- Medvirkningsansvaret må tydeliggjøres
- Dommer og sanksjoner må offentliggjøres. Opplysningsplikt ikke taushetsplikt.
- Bygge opp veiledningskompetansen og øke til minst 300 operative inspektører i arbeidstilsynet.
- Det bør opprettes en riksdekkende enhet for inndragning av kriminelt utbytte. Dette kan settes i et fond som brukes til straffesaksarbeidet. All arbeidslivskriminalitet er profittmotivert. Om man klarer og ramme de kriminelles fortjeneste vil det trolig ha vel så stor preventiv virkning som domfellelser.
- For mange saker henlegges og ofte unnlater man og anmelde nettopp fordi sakene uansett blir henlagt. Selv om straffespolet ikke alltid er det mest hensiktsmessige, fører dette til at anmeldelsesstatistikken ikke gjenspeiler den virkeligheten næringslivet og borgerne står i og som myndighetene må basere sine beslutninger på.

NHO

Arbeidslivskriminalitet skaper betydelige problemer for den enkelte arbeidstaker som blir utnyttet, men også for den seriøse delen av norsk arbeids- og samfunnsliv som må konkurrere med kriminelle aktører. Akrim er et ran mot fellesskapet og er med på å true de verdier som det norske arbeidsliv er tuftet på.

NHO er opptatt av at vi skal ha et godt og velfungerende arbeidsliv, preget av samarbeid og tillit, høy kompetanse og høy organisasjonsgrad. Å gjøre det mindre attraktivt å drive svart må være en hovedprioritet for myndighetene. Regler må være målrettede, og utformes og håndheves på en slik måte at de ikke skaper unødige byrder for de bedrifter som driver seriøst.

NHO synes det er positivt at regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet gjennomgås og oppdateres jevnlig. Vår overordnede vurdering er likevel at de problemstillinger og tiltak som inngår i nåværende strategi fortsatt er relevante og bør videreføres. Heller enn å komme med mange innspill på nye tiltak, er vi opptatt av gjennomføring av eksisterende tiltak.

Det er særlig tre områder som bør prioriteres:

1. Forebyggende arbeid. Fundamentet for dette er trepartssamarbeidet, både nasjonalt og lokalt.

MØTEREFERAT

2. Koordinert og prioritert innsats fra myndighetenes side. Bedre samordning og informasjonsdeling på tvers av etater er avgjørende for å forebygge og avdekke arbeidslivskriminalitet så tidlig som mulig.
3. Sikre seriøse innkjøp. Det må være enkelt for bedrifter å drive seriøst og i tråd med regelverket og vite at den som levere tjenesten opptrer i tråd med regelverket.

I forbindelse med korona-krisen har NHO arbeidet tett med regjeringen og partiene på Stortinget for å få på plass helt nødvendig hjelp til bedriftene. Ordningene har vært viktige for å holde liv i bedrifter og arbeidsplasser. NHO forutsetter at bedriftene bruker ordningene lojalt, og etter hensikten. Det er dessverre ikke alltid tilfelle. Noen få misbruker ordningene bevisst. Det er helt uakseptabelt og må slås hardt ned på. Andre kan være usikre på hvordan ordningene skal forstås. God veiledning er derfor viktig.

1. Forebyggende arbeid

Et sterkt trepartssamarbeid

Fundamentet for et godt forebyggende arbeid er trepartssamarbeidet, lokalt og nasjonalt. Det nære samarbeidet mellom myndighetene og organisasjonene i arbeidslivet må videreutvikles og videreføres.

Den norske modellen bygger på at arbeidslivets parter er store og representative, og hovedorganisasjonene bør være kjernen for samarbeidet med myndighetene i arbeidet mot arbeidslivskriminalitet. For å sikre tyngde og relevans er NHO opptatt av at vi har et organisert arbeidsliv med høy tariffavtaledekning.

Både NHO og LO har opplevd en økning i antall medlemmer de siste månedene. NHO vil fremover arbeide aktivt for å øke antall medlemmer og forsøke å nå ut til bedrifter i bransjer hvor organisasjonsgraden er lav.

For å styrke det organiserte arbeidslivet og øke organisasjonsgraden er NHO opptatt av at tariffavtalene utvikles slik at de passer dagens arbeidsliv. Det må oppleves attraktivt å være tariffbundet. Her vises det også til den partssammensatte arbeidsgruppa satt ned av Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd i 2019 for å styrke det organiserte arbeidslivet. I NHOs Veikart for fremtidens næringsliv har vi en ambisjon om at arbeidstakeres og arbeidsgiveres tilhørighet til det organiserte arbeidslivet økes fra 60 til 63 prosent innen 2030.

Treparts bransjeprogram

Forsterkede tiltak i bransjene gjennom bransjeprogrammene er en viktig del av det forebyggende arbeidet. Deloitte's evaluering av treparts bransjeprogram, på oppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet, viser at dette er en modell som fungerer og som partene har tro på. Evalueringen viser også til at mandatet for bransjeprogrammene bør oppdateres. Videre at myndighetene bør tydeliggjøre hvordan tiltak som foreslås fra

MØTEREFERAT

bransjeprogrammene skal behandles i forvaltningen og på politisk nivå for å sikre god forventningsavklaring knyttet til bransjeprogrammenes rolle.

NHO mener de bransjespesifikke tiltakene bør fortsette. Bransjeprogram for renhold har vært et foregangsprogram i trepartssamarbeidet for seriøst arbeidsliv. Rapporter og evalueringer viser effekt, utvikling av kanaler og arbeidsformer som har dannet presedens for andre tilsvarende bransjeprogram.

Bedriftene har også selv et ansvar. I 2019 lanserte NHO et e-læringsverktøy for bedrifter, med åtte praktiske råd og prinsipper for bedriftenes innkjøpsvirksomhet. Dette er viktig for å være bedre rustet til å identifisere og velge bort useriøse aktører.

Veilednings- og informasjonstiltak

Veilednings- og informasjonstiltak overfor offentlige og private aktører er viktig for det holdningsskapende og forebyggende arbeidet. Her er det også viktig å opprettholde det tette samarbeidet med arbeidslivets parter, også gjennom etablerte fora som Samarbeidet mot Svart Økonomi (SMSØ). Dette inkluderer utarbeidelse av lett tilgjengelig og brukervennlig informasjon slik som nettsiden Handlehvitt.

NHO er positive til arbeidet med tverretatlige veilednings- og informasjonstiltak overfor utenlandske arbeidstakere og arbeidsgivere, slik det er beskrevet i punkt 14 i statusrapporten. Veilednings- og informasjonsarbeidet bør være forebyggende og forklarende, ivareta både arbeidsgivers og arbeidstakers rettigheter og plikter, og informasjonen må utarbeides på ulike språk.

NHO mener:

- Det bør etableres treparts bransjeprogram også for andre bransjer, som for eksempel andre områder i servicenæringen. Treparts bransjeprogram kan være et viktig verktøy i bransjer med lav organisasjonsgrad.
- Arbeidet i Samarbeidet mot Svart Økonomi (SMSØ) må videreføres. Samarbeidet er et viktig fora for informasjonsutveksling og utarbeidelse av veiledning og verktøy, samt regelverk.
- Ordninger som legger til rette for tips og varsling bør videreutvikles. Holdningskampanjer som 'Medbyggerne' er et godt eksempel på tiltak som bidrar med informasjon om hvordan man som forbruker kan handle hvitt.

MØTEREFERAT

2. Koordinert og prioritert innsats fra myndighetene

Tverretatlig samarbeid

I departementenes rapport Status for oppfølging av revidert strategi mot arbeidslivskriminalitet vises det til status på gjennomføring av de ulike tiltakene i nåværende strategi. Her er det gjort mye godt arbeid. Det er blant annet positivt at NAV, Skatteetaten, Politiet og Arbeidstilsynet har utarbeidet en felles forebyggende strategi mot arbeidslivskriminalitet. NHO har tidligere tatt til orde for dette. Det er også positivt at det jobbes med endringer i forvaltningsloven knyttet til taushetsproblematikk og informasjonsdeling i det operative arbeidet og at det viktige arbeidet med digitalisering på a-krimområdet har prioritert.

Bedre samordning og informasjonsdeling på tvers av etater, også for å styrke arbeidet til a-krimsentrene, er fortsatt relevant. Kontroll, sanksjoner og oppfølging fordrer et tett og effektivt samarbeid. Dette vil også kunne styrkes gjennom etatens felles strategi mot arbeidslivskriminalitet.

Informasjonsdeling

Det er positivt at høringsnotat om informasjonsdeling og forslag til lovbestemmelser, i tråd med Forvaltningslovutvalgets forslag, nå er sendt ut. Bedre informasjonsdeling mellom etatene er helt avgjørende for å få til et godt operativt samarbeid. I denne sammenheng må man også ta hensyn til de utfordringene som knytter seg til skatteforvaltningsloven og andre lover med særskilte forvaltningsbestemmelser.

Det fremgår i Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningscenters (NTAES) rapport fra 2020 at politi- og kontrollmyndighetene de siste årene i større grad har rettet bekjempelsen av arbeidslivskriminalitet mot aktører, mer enn bransjer. Dette fordi de kriminelle aktørene stadig finner nye bransjer å operere i hvor oppdagelsesrisikoen var liten og profitten stor. Dette understreker også behovet for tettere samarbeid og informasjonsdeling mellom etatene tilknyttet a-krimsentrene, for å sikre effektiv drift og at innsatsen prioriteres der problemene er størst.

Tilsyn

Etatens felles strategi bør bidra til at den enkelte tilsynsetat kan rette tilsynsarbeidet mer effektivt mot de mest alvorlige lovbruddene. Volummåltall må ikke bli for styrende for tilsynsmyndigheter. NHO mener at både politiet i straffesakssporet og etatene i forvaltningssporet kan utnytte potensialet i reaksjonsformene enda bedre, mer målrettet og mer effektivt. Det er også viktig at adgangen til inndragning ved alvorlig arbeidslivskriminalitet benyttes. Inndragning vil ofte sette en effektiv stopper for videre straffbare handlinger.

Byggkvalitetsutvalget anbefaler i sin rapport at tilsynsmyndighetene må samarbeide bedre om tilsyn og få til en bedre informasjonsutveksling med

MØTEREFERAT

kommunene som ansvarlig myndighet i byggesaker. Tilsynet må skje så hyppig at de useriøse aktørene opplever muligheten for tilsyn som reell.

I rapporten Enkelt å være seriøs, ble det anbefalt å innføre et enkelt førstelinjetilsyn, som kan foretas av alle de aktuelle tilsynsmyndighetene. Forslaget var at dette skulle være hyppige, korte tilsyn, som skulle kontrollere fire standardiserte sjekkpunkter.

NHO mener:

- Overordnet handler arbeidet mot arbeidslivskriminalitet om å bekjempe kriminalitet. Dette krever:
 - Etterretningsmetoder for å kartlegge og identifisere kriminaliteten
 - En effektiv tipsordning (her bør rollen og tilgjengeligheten til a-krimsentrene tydeliggjøres)
 - Tilstrekkelig ressurser til tilsyn og kontroll
 - Risikobaserte tilsyn basert på grundige analyser, gjerne komplettert med innspill fra den enkelte bransje, arbeidsgiverforeninger og fagforeninger
 - Sanksjonsmidler som effektivt stopper kriminelle virksomheter
 - Gjennomgå ordningen med næringslivkontaktene i politidistriktene
 - Implementeringen av etatens felles forebyggende strategi mot arbeidslivskriminalitet må prioriteres. NHO foreslår at det rapporteres årlig på dette arbeidet til Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd.
 - Tiltak som styrker a-krimsentrene og tverretattlig informasjonsdeling må fortsatt prioriteres. Sentrene må sikres effektiv drift og samarbeid og en reell kapasitet til å bekjempe konkurransevridende ulovlig virksomhet over hele landet.
 - HMS-kortet må videreutvikles for å gi sanntidstilgang til dokumentasjon om kompetanse og lønns- og arbeidsvilkår. Det bør utvikles et register som inneholder informasjon om arbeidstakeres kompetanse som kan kobles med HMS-kortet og andre offentlige registre.
 - Det haster å ferdigstille arbeidet med nasjonale ID-kort, også for utenlandske arbeidstakere. Dersom ID-kort kan benyttes i stedet for HMS-kort bør dette

vurderes, under forutsetning av at det kan kobles til informasjon om kompetanse.

3. Seriøse innkjøp og anskaffelser

Offentlige anskaffelser

Det er viktig å opprettholde trykket på å bekjempe arbeidslivskriminalitet knyttet til offentlige anskaffelser. Kompetanseheving blant offentlige innkjøpere må prioriteres. Myndighetene bør sikre at offentlige innkjøpere benytter seg av standardkontrakter i alle innkjøp. Det er positivt at det er utarbeidet en digital veileder om forskriften om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter og at det er gjennomført kursing i denne. Det er viktig at den forespeilte evalueringen av fellesføring gitt til alle offentlige virksomheter om regelverket gjennomføres for å sikre at regelverket etterleves.

Det er spesielle utfordringer i blant annet byggebransjen, og det er behov for å utarbeide en veileder som offentlige oppdragsgivere også i denne bransjen kan benytte i sine anskaffelser.

Kvalitet bør brukes som et tungt vektet tildelingskriterium. Det er viktig at det offentlige stiller relevante krav for å hindre kriminelle virksomheter i å få offentlige oppdrag, men reguleringene må ikke være flere enn nødvendig for å oppnå dette formålet.

Også for offentlige anskaffelser under terskelverdien på 1,3 millioner bør det utarbeides kriterier for seriøsitet for å sikre større konkurranse og seriøse leverandører. NHO ønsker å minne om vårt forslag om å opprette et Lille-Doffin, med en enkel kunngjøring for små anskaffelser. Dette vil gjøre det enklere for små og mellomstore bedrifter å konkurrere om offentlige oppdrag og øke markedet for seriøse bedrifter. Småbedriftene har i dag liten mulighet til å få tilgang på markedet for offentlige anskaffelser. Et Lille-Doffin vil også sørge for tilgang til flere oppdrag til seriøse bedrifter med egne ansatte, kompetanse og lærlinger.

Det private anskaffelsesmarkedet

Private innkjøpere står for en betydelig del av anskaffelsesmarkedet, og bedriftene har også et ansvar for å hindre arbeidslivskriminalitet i sine innkjøp. Å gjøre det enkelt å handle seriøst, er viktig for å hindre at kriminelle aktører kommer inn i kontraktsskjedene.

For private virksomheter har det ikke vært lett å finne informasjon om en aktør man ønsker å samarbeide med. Bransjeprogrammene har her vært instrumentelle med å utvikle digitale veiledere, dette er arbeid en bør bygge videre på. Det er også positivt at leverandører nå kan gi opplysninger om skatt og avgift direkte til virksomheter og forbrukere med attesten

MØTEREFERAT

Opplysninger om skatt og avgift i Altinn. Opplysninger om dette er nå også lagt til i NHO e-læringsverktøy mot a-krim.

Svart arbeid er en betydelig utfordring knyttet til tjenester i hjemmet og bidrar til både utrygge arbeidsbetingelser og ingen forsikring for den som kjøper tjenester, samtidig som det fratar samfunnet store inntekter. Selv med flere kampanjer for å påvirke forbrukere, er det fortsatt en for stor svart andel innen tjenester som renhold, enkle reparasjoner og flyttehjelp.

Dataregistre og eBevis

Det er bra at myndighetene ser på muligheter for å gjøre sanntidsdata fra offentlige registre tilgjengelige for forbrukere. NHO ser frem til konklusjonene på dette arbeidet, etter høringen på Byggkvalitetsutvalgets rapport. Det er viktig at det finnes enkle og pålitelige dataregistre både for bedrifter og forbrukere. StartBank er et digitalt leverandørregister som brukes av private og offentlige innkjøpere innenfor blant annet bygg- og anleggsbransjen og renholdsbransjen og er et godt eksempel som bør vurderes innført også i andre bransjer.

Det er også positivt at eBevis for offentlige oppdragsgivere nå er på plass. Arbeidet med at oppdragsgivere får tilgang til det relevante digitale fagsystem (konkurransesjennomføringsverktøy) må fortsette med full styrke.

Vi vil også understøtte at det er viktig for NHO at hensyn til personvern, taushetsplikt og bedriftshemmeligheter ivaretas. Dette er spesielt viktig i forhold til det videre arbeidet knyttet til punktene 6, 9 og 10 i nåværende strategi.

NHO mener:

- Offentlige etater må ta i bruk en felles innkjøpsmodell for seriøsitet for alle offentlige kontrakter. Denne innkjøpsmodellen må utarbeides av partene og myndighetene og må sikre at det er de seriøse bedriftene som får kontraktene.
- Norge er utfordret av ESA på antall ledd i leverandørkjeden. Forskriftsbestemmelsen med begrensning av antall ledd i underleverandørkjeden er et virkemiddel for å ha kontroll med arbeidslivskriminalitet i kjedene. Det er viktig at denne kontrollen opprettholdes.
- Det bør opprettes et Lille-Doffin, med en enkel kunngjøring for små anskaffelser under 1,3 mill NOK. For at kunngjøringene skal nå flest mulig leverandører i markedet, bør kunngjøringsplikten være digital og ligge til samme nettsted.

MØTEREFERAT

- Tiltak for å forhindre svart arbeid i forbrukermarkedet, som Handle Hvitt-kampanjen, må opprettholdes. Dette inkluderer tiltak som å utvikle tverretattlig veiledningstjeneste med samarbeidspartnerne i SMSØ. Det bør innføres tiltak som fremmer sporbar betaling av tjenester og vurdere strengere sanksjoner for kjøpere og tilbydere av svarte tjenester.
- Regjeringen må utrede økonomiske insentiver for tjenester i hjemmet. Dette kan skape nye hvite jobber, gi økt aktivitet i relevante sektorer, og forhindre svart arbeid.
- Det videre arbeidet med digitalisering på a-krimområdet bør ha høy prioritet fremover. eBevis må videreutvikles slik at flere brukergrupper kan få tilgang til informasjon fra ulike registre.

Vi har alle et ansvar for at vi bruker fellesskapets midler til fellesskapets beste. Når vi nå skal jobbe oss sammen ut av krisen vil også arbeidet mot arbeidslivskriminalitet være vesentlig, for å styrke det seriøse arbeidslivet, øke verdiskapingen og ikke minst opprettholde tilliten i samfunnet.

YS

Generelt

- Vi er glad for at revidering av strategien kommer nå under Korona-krisen. Det gir oss mulighet til å rette fokus på effekter av krisen på utviklingen av arbeidslivskriminalitet. Et sentralt spørsmål er om krisen har gitt kriminelle aktører økt handlingsrom.
- Vi vet at mange av Korona-tiltakene som regjeringen har iverksatt (f.eks kontantstøtte for bedrifter, dagpenger til selvstendig næringsdrivende, omsorgspenger til selvstendig næringsdrivende og frilansere) bygger på selvrapporing og tillit. Man har vel allerede erfaring med at disse ordningene blir utnyttet - omfanget vet vi mindre om.
- I tillegg til strategier vil det nå være behov for å samle og systematisere kunnskap om effektene av krisen på situasjonen. I vår samarbeid gjennom SMSØ, og opp imot skatteetaten, så har behovet for forskning og kunnskap vært et viktig tema.
- Med bakgrunn i innspill fra våre medlemmer i transportsektoren reiste YS allerede ved oppstart av det første bransjeprogrammet i transport krav om at det måtte etableres et transportregister. Vi er fortsatt ikke i havn med dette, selv om det nå synes være et krav fra Stortinget. Dette har vært på bordet i fire år og bør prioriteres fremover.
- I tillegg til det ovennevnte vil det være fordelaktig med en tydelig kommunikasjonsstrategi som presiserer den viktige jobben partene i SMSØ gjør når det kommer til forebyggende og holdningsendrende arbeid. Dette

MØTEREFERAT

vil være desto viktigere i en tid med manglende tilsyn grunnet korona-situasjonen og vil kunne virke forebyggende for dem som kanskje tar en snarvei og opplysende for dem som ikke vet om sine rettigheter.

Kontroll av lønns og arbeidsvilkår

Kontroll av lønns- og arbeidsbetingelser, og etterleving av allmenngjøringsbestemmelsene, er ekstra viktig fremover. De som blir underbetalt og utnyttet er i en enda mer sårbar situasjon nå enn normalt, og det er større fare for at arbeidstakere blir utnyttet. Samtidig er det fare for at useriøse bedrifter etablerer seg og tar over markedsandeler nå mens de seriøse bedriftene sliter og har permittert.

YS mottar bekymringsmeldinger fra våre forbund om at den negative konkurransen på lønn som vi opplevde før krisen er blitt verre. Innenfor transport opplyser Yrkestrafikkforbundet (YTF) om at store transportbedrifter i Øst-Europa ensidig kutter godtgjørelse til sjåfører begrunnet i korona. Det gjelder også sjåfører som kjører i Skandinavia. Det betyr at de ligger enda lengre under den allmenngjorte lønna i bransjen, nå enn før krisen. Dette har tidligere blitt kartlagt gjennom YTF sin grenseundersøkelse før korona.

Taushetsproblematikk og informasjonsdeling

Denne problemstillingene har vært med oss lenge. Vi har forstått det slik at dette er et mindre problem i de tverretatlige A-krimsentrene enn det var tidligere, men at det fortsatt skaper utfordringer i samarbeidet. Her ønsker YS' at strategien er tydelig på hvilke utfordringer som eksisterer i samarbeidet i dag.

Strategien bør også problematisere hvordan man kan legge til rette for varsling. Det bør bli enklere for dem som oppdager mulige unndragelser å melde fra til aktuell etat som har ansvar for å kontrollere eller iverksette tiltak. Fra våre egne medlemmer i etatssamarbeidet hører vi at slik det er i dag blir det altfor ressurskrevende, og dermed blir det ofte ikke meldt videre når noen i en annen etat oppdager avvik.

Om det private forbrukermarkedet

Et område som strategien bør fortsatt ha på agendaen er privatmarkedet. Når 7 av 10 svarer i juni 2019 at de gjerne ønsker å handle hvitt, og ville brukt ekstra tid på å gjøre dette dersom de hadde tilgang på registre, så bør dette prioriteres. Det bør legges til rette for at forbrukere kan sjekke om en leverandør er seriøs. Det bør utarbeides en enkel måte å få sjekket dette på. Det betyr mer og bedre registrering, og bedre løsninger for identifisering. Tar det for lang tid eller er det for mye «plunder og heft» for å finne relevant informasjon så blir det ikke gjort. Det finnes teknologi i dag som vil kunne møte dette behovet.

Oppfølging av bestilleransvaret

Oppfølging av ansvaret for de som bestiller tjenester er viktig fremover. Vi så allerede før koronaen at det fleste av bedriftene som bestiller, blant annet

MØTEREFERAT

innenfor transporttjenester, ikke nødvendigvis etterlever sin informasjon- og påseplikt. Store deler av næringslivet har nå hatt tap som følge av koronakrisen. Da kan det være ekstra fristende å kutte kostnader ved å benytte tjenester fra useriøse selskaper som tilbyr billigere tjenester.

Unio

Organisert arbeidsliv er medisin mot a-krim: Unio oppfordrer regjeringen til å prioritere arbeid som fremmer organisert arbeidsliv.

Styrke **informasjonen til utenlandske arbeidstakere**, samt bedre registreringen for å oppnå en sikrere identitet og identitetsforvaltning. Begge deler avgjørende for et solid kunnskapsgrunnlag i bekjempelsen av arbeidslivskriminalitet.

Varsling som avdekningsmekanisme: Fremme bruk av varslingsinstituttet i arbeidslivet for å avdekke arbeidslivskriminalitet.

Politifaglig kompetanse: tilstrekkelig politifaglig kompetanse ved blant annet gjennomføring av kontroller.

Rammeverk for informasjonsdeling: Unio mener det kan være formålstjenlig å innføre en generalklausul, på lik linje med den de har i Sverige, der aktørene i samarbeidet fristilles fra dagens regelverk rundt taushetsplikt slik at de fritt kan dele nødvendig informasjon seg imellom. Behov for **felles arbeidsplattform** for deling av informasjon, samt hjemler til å dele informasjon fritt mellom aktørene i samarbeidet.

Behov for **felles tipskanal og tilstedeværelse på sosiale medier.** A-krimsentrene har ikke en samlet tilstedeværelse på sosiale medier. Dette gjør at de ikke får markert seg slik de ønsker, og ikke er til stede på viktige digitale plattformer for å gi blant annet råd og veiledning. Videre ønsker Unio en felles tipskanal under en e-postadresse for aktørene i samarbeidet, samt en felles tilstedeværelse på sosiale medier.

Internasjonalt samarbeid: Kriminalitet og useriøse arbeidsforhold er grenseoverskridende. Det internasjonale samarbeidet må prioriteres, eksempelvis arbeid knyttet til det europeiske arbeidsmarkedsbyrået ELA. Selv om regjeringen har involvert partene i arbeidet ifbm etablering av ELA, er det behov for mer kunnskap om både politiske, juridiske og praktiske utfordringer i det videre arbeidet.

KS:

Kommuner og fylkeskommuner står for en betydelig andel av offentlige anskaffelser, og sektoren både har og tar et stort ansvar for å bekjempe arbeidslivskriminalitet. KS og kommunesektoren har i hovedsak støttet opp om innretning og tiltak i strategiene mot arbeidslivskriminalitet, og har deltatt i de mest relevante trepartssamarbeidene som bransjeprogram

MØTREFERAT

innen hhv renhold og uteliv, SMSØ og andre samarbeid nasjonalt og regionalt. KS bidrar i opplæring og utvikling av verktøy.

KS er opptatt av et seriøst arbeidsliv og har sammen med Fellesforbundet, BNL og Digitaliseringsdirektoratet utarbeidet omforente seriøsitetsbestemmelser. KS er opptatt av at kravene er proporsjonale og ikke unødvendig begrenser konkurransen. Alle er enige om at seriøsitetsbestemmelser i offentlige kontrakter er et viktig tiltak for å forhindre arbeidslivskriminalitet, blant annet svart arbeid og sosial dumping. For å gjøre det enklere å følge opp kravene, er det en stor fordel at partene i arbeidslivet samarbeider om utformingen av disse bestemmelsene. Det kan godt tenkes at KS går inn for omforente bestemmelser også i andre bransjer hvis det er hensiktsmessig.

Som statusrapportene viser er det å avdekke brudd på kontrakter og avsløre kriminalitet er krevende for innkjøpere. Dette skyldes til dels begrenset ressurser og ikke minst begrenset kompetanse.

I revidering av strategien er det særlig tre typer tiltak som er viktig for at kommunesektoren gjennom offentlige kontrakter ikke bidrar til arbeidslivskriminalitet;

- Ordninger som gjør det enkelt å drive seriøst - og vanskeligere å drive kriminell virksomhet for leverandører. Eksempler er ordninger som godkjenningsordning innen renhold og e-guider og veiledninger for etablering i tråd med lov- og regelverk.
- Ordninger som gjør det enklere å avdekke kriminelle leverandører gjennom kontroll og oppfølging. Verktøy som sanntidskontroll av oppdragstakere, e-bevis om leverandører vil effektivisere kontrollarbeid og reduserer ressursbehov.

Økt informasjonsdeling og samordning av innsats fra Politiet, Arbeidstilsynet, Skatteetaten og NAV, nasjonalt og gjennom regionale akrimsentre vil være avgjørende for felles innsats mot useriøse aktører. Det vil være hensiktsmessig at det i tillegg opprettes informasjonskanaler slik at oppdragsgivere kan varsle disse tilsynsmyndighetene dersom det oppdages eller mistenkes straffbare forhold eller andre mislighold, slik at tilsynsmyndighet og Politi kan etterforske videre.

Oppfølging av samfunnsansvar betyr økte kostander og ressursbruk for offentlige oppdragsgivere. Det er viktig at de ulike samfunnshensynene som er pålagt offentlige oppdragsgivere ikke står i veien for en effektiv ressursbruk, herunder effektiv kontraktsoppfølging. Det betyr at oppfølgingen av samfunnshensyn ikke må bli for omfattende og tyngende for oppdragsgivere. For å unngå dette er det blant annet viktig at oppdragsgiveres plikt til å følge opp samfunnsansvar, avgrenses mot andre kontrollmyndigheter slik som skattemyndighetene, Arbeidstilsynet og politiet. På denne måten unngår man at flere kontrollorganer kontrollerer de samme forholdene. Omfanget av kontrollplikten som pålegges offentlige

MØTREFERAT

oppdragsgivere må også avgrenses slik at den som det klare utgangspunkt kan gjennomføres av oppdragsgiverne selv. Det betyr at kontrollplikten ikke må gjøres så omfattende at oppdragsgivere må anskaffe ekstern bistand for å gjennomføre kontrollene slik at det offentliges bruk av konsulenttenester øker ytterligere.

Vedtak: *Tas til orientering.*

3. Rammeverk for deling av seriøsitetsinformasjon

David Norheim fra Brønnøysundregistrene orienterte om arbeidet med rammeverk for deling av seriøsitetsinformasjon. Dette oppdraget er gitt som et felles oppdrag fra FIN og NFD til Skatteetaten og Brønnøysundregistrene.

Se vedlagte presentasjon.

Vedtak: *Tas til orientering.*

4. Arbeidsgruppene

Karl Børre Reite orienterte kort om status for arbeidet i arbeidsgruppene, se vedlagte presentasjon.

BNL ønsker at SMSØ er oppmerksom på at det kan være en risiko for at bedrifter uten lærling benytter byggebannerne i lærlingemateriellet. Dette tas med i videre arbeid.

Det er enighet om at det innkalles til en workshop for å se hvordan handlingsplanens punkt 4, "Oppstart, arbeidstaker og bedrift", operasjonaliseres.

Vedtak: *Tas til orientering.*

5. Tverretatlig veiledningstjeneste

Karl Børre Reite orienterte om forsinkelser i arbeidet.

Arbeidet med en tverretatlig veiledningstjeneste på handlehvitt, jf oppdragsbrev fra FIN er forsinket. Arbeidet har ikke kommet skikkelig i gang etter sommer og korona.

Grunnlagsarbeidet er gjort i vår. I tillegg er det mye kunnskap å hente fra arbeidet med seriøsitetsinformasjon, bl.a intervjuer med aktører i privatmarkedet slik som Forbrukerrådet og Mitt Anbud.

MØTEREFERAT

Arbeidet startes opp igjen i oktober. Det settes inn ressurser slik at selve utredningsarbeidet i det meste er ferdig før jul.

Vedtak: *Tas til orientering*

6. Eventuelt

Neste møte avholdes 3. november kl 13:00. Det er ønskelig med et lunsjmøte i forkant av møtet.

I framtidige møter sendes rene informasjonsaker ut for gjennomlesing i forkant, slik at møtet i større grad kan benyttes til diskusjoner.